

به نام خدا

الگوی پراکنش و فراوانی آبزیان تجاری آبهای خلیج فارس و دریای عمان

مؤلفان:

دکتر سید امین اله تقوی مطلق

(عضو هیئت علمی موسسه تحقیقات علوم شیلاتی کشور)

دکتر تورج ولی نسب

(عضو هیئت علمی موسسه تحقیقات علوم شیلاتی کشور)

مهندس غلامرضا دریانبرد

(عضو هیئت علمی موسسه تحقیقات علوم شیلاتی کشور)

ویراستار علمی:

دکتر فرهاد کیمرام

(عضو هیئت علمی موسسه تحقیقات علوم شیلاتی کشور)

سرشناسه	: تقوی مطلق، سید امین اله، ۱۳۳۵ -
عنوان و نام پدیدآور	: الگوی پراکنش و فراوانی آبزبان تجاری آبهای خلیج فارس و دریای عمان / مولفان سید امین اله تقوی مطلق، تورج ولی نسب، غلامرضا دریانبرد؛ ویراستار علمی فرهاد کیمرام.
مشخصات نشر	: تهران: موسسه تحقیقات علوم شیلاتی کشور، ۱۴۰۱.
مشخصات ظاهری	: ۱۱۲ ص.: جدول، نمودار (رنگی).
شابک	: 978-600-8451-68-6
وضعیت فهرست نویسی	: فیپا
یادداشت	: کتابنامه: ص. ۱۰۱ - ۱۰۶.
موضوع	: ماهی ها -- خلیج فارس -- ارزیابی ذخایر Fish stock assessment -- Persian Gulf ماهی ها -- دریای عمان -- ارزیابی ذخایر Fish stock assessment -- Oman, Gulf of
شناسه افزوده	: ولی نسب، تورج، ۱۳۴۲ -
شناسه افزوده	: دریانبرد، غلامرضا، ۱۳۵۲ -
شناسه افزوده	: کیمرام، فرهاد، ۱۳۳۸ -، ویراستار
شناسه افزوده	: موسسه تحقیقات علوم شیلاتی کشور
رده بندی کنگره	: SH ۳۰۴
رده بندی دیویی	: ۶۳۹/۲۰۰۹۵۵۳۲۵
شماره کتابشناسی ملی	: ۹۰۱۰۵۵۵
اطلاعات رکورد کتابشناسی	: فیپا

نام کتاب: الگوی پراکنش و فراوانی آبزبان تجاری آبهای خلیج فارس و دریای عمان

تألیف: دکتر سید امین اله تقوی مطلق، دکتر تورج ولی نسب، مهندس غلامرضا دریانبرد

ویراستار علمی: دکتر فرهاد کیمرام

ویراستار ادبی: گل اندام آل علی

شمارگان: ۶۰۰ نسخه

چاپ اول: سال ۱۴۰۱

ناشر: موسسه تحقیقات علوم شیلاتی کشور

ناظر چاپ: مدیریت اطلاعات و ارتباطات علمی

(نشانی: میدان هفت تیر، خیابان قائم مقام فراهانی، خیابان مشاهیر، نبش خیابان غفاری، پلاک ۵،

موسسه تحقیقات علوم شیلاتی کشور، تلفن ۸۸۳۸۱۰۶۸ - www.ifro.ir)

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۸۴۵۱-۶۸-۶ (ISBN : 978- 600-8451-68-6)

قیمت: ۱۵۳۰۰۰۰ ریال

حق چاپ و نشر برای موسسه تحقیقات علوم شیلاتی کشور محفوظ است.

پیشگفتار

کتاب حاضر حاوی الگوی پراکنش و فراوانی آبزیان تجاری عمدتاً کفزی می‌باشد. مبنای ترسیم الگوی پراکنش و فراوانی گونه‌های مختلف بر اساس اطلاعات جمع‌آوری شده گشت‌های تحقیقاتی منظم ترال کف از اوایل دهه هشتاد لغایت پایان دهه نود شمسی در آبهای خلیج فارس و دریای عمان بوده است. در فصل اول به انواع پراکنش گونه‌های آبزی، زیست‌بوم‌های دریایی، پیچیدگی زیست‌بوم‌های دریایی، رویکرد زیست‌بومی در مدیریت ماهیگیری، ارزش سرمایه‌های طبیعی (ذخایر و منابع ماهیگیری)، ماهیگیری در خلیج فارس و دریای عمان و نهایتاً به روش جمع‌آوری و ترسیم نقشه‌های پراکنش و فراوانی آبزیان پرداخته شده است. در فصل دوم کتاب به ترتیب حروف الفبا، الگوهای فراوانی و پراکنش آبزیان صید شده به وسیله ترال کف عمدتاً کفزیان، به تصویر کشیده شده است. الگوی پراکنش و فراوانی کوسه‌ماهیان، سپر ماهیان، سوس ماهیان، کفشک‌ماهی سانان، ده خانواده و سیزده گونه بر اساس اطلاعات میزان صید در واحد سطح جمع‌آوری شده در گشت‌های تحقیقاتی ارائه شده است. برای استفاده عملی هر چه بهتر از کتاب مذکور، الگوی پراکنش و فراوانی به تفکیک دو حوزه دریایی خلیج فارس و دریای عمان نشان داده شده است. شایان ذکر است، در مورد خانواده‌های سنگسر ماهیان، شوریده‌ماهیان، گیش‌ماهیان، راسته کفشک‌ماهی سانان و گربه‌ماهیان به دلیل اهمیت تجاری آنها، از هر کدام حداقل الگوی پراکنش و فراوانی یک گونه نیز ارائه شده است. همچنین گونه‌هایی از قبیل چمن، صافی، طوطی ماهی و ... به دلیل در اختیار نداشتن حداقل داده‌های مورد نیاز در گشت‌های تحقیقاتی ترال کف یا وابستگی بیش از حد به زیست‌گاه‌های مناطق صخره‌ای (عدم امکان تورکشی ترال)، پوشش داده نشدند.

الگوی پراکنش و فراوانی آبزیان مختلف تجاری می‌تواند مدیریت ماهیگیری را در برداشت پایدار از منابع و ذخایر ماهیگیری کمک کند و صیادان و بهره‌برداران را به نقاط اصلی تجمع و تراکم گونه‌های تجاری صید هدایت کند تا از تلاش صیادی اضافی آنها بکاهد. مسلماً تهیه این کتاب می‌تواند یکی از اولویت‌های موسسه علوم شیلاتی کشور در راستای مدیریت برداشت پایدار از منابع ماهیگیری در آبهای خلیج فارس و دریای عمان باشد و از سویی، به حفظ تنوع زیستی خلیج فارس و دریای عمان کمک خواهد کرد.

امید است کتاب الگوی پراکنش و فراوانی گونه‌های مختلف تجاری کفزی در خلیج فارس و دریای عمان به عنوان یک آغاز بتواند علاوه بر هدایت بهره‌برداران، در حفظ ذخایر ماهیگیری قدم موثری برداشته باشد. مجموعه حاضر به منظور استفاده کارشناسان شیلات، محققین، اساتید دانشگاه‌ها، بهره‌برداران و دانشجویان رشته‌های مرتبط با آبزیان نگارش شده است.

محمود بهمنی

رئیس موسسه تحقیقات علوم شیلاتی کشور

فهرست مندرجات

فصل ۱: کلیات.....	۱
۱-۱. مقدمه.....	۱
۲-۱. زیست بوم.....	۲
۱-۲-۱. زیست بوم های آبی / ماهیگیری.....	۲
۲-۲-۱. رویکرد زیست بومی در مدیریت ماهیگیری.....	۳
۳-۲-۱. پیچیدگی زیست بوم های دریایی.....	۷
۳-۱. پراکنش مکانی آبزیان.....	۸
۱-۳-۱. انواع پراکنش آبزیان.....	۹
۴-۱. سرمایه های طبیعی.....	۱۱
۱-۴-۱. ارزش سرمایه های طبیعی.....	۱۱
۵-۱. ماهیگیری در آب های خلیج فارس و دریای عمان.....	۱۲
۶-۱. گشت های تحقیقاتی.....	۱۵
۱-۶-۱. گشت های تحقیقاتی بررسی وضعیت ذخایر در آب های خلیج فارس و دریای عمان.....	۱۷
فصل ۲: الگوی پراکنش و فراوانی آبزیان.....	۲۳
۱-۲. حسون معمولی (<i>Saurida tumbil</i> (Bloch, 1795).....	۲۳
۲-۲. حلوا سفید (زبیدی) (<i>Pampus argenteus</i> (Euphrasen, 1788).....	۲۶
۳-۲. خاروماهیان (<i>Chirocentridae</i>).....	۲۹
۴-۲. راشگو ماهیان (<i>Polynemidae</i>).....	۳۲
۵-۲. زمین کن خال باله (<i>Grammoplites suppositus</i> (Troschel, 1840).....	۳۴
۶-۲. سپرماهیان (<i>Skates & Rays</i>).....	۳۶
۷-۲. سوس ماهیان (<i>Rhinobatidae</i>).....	۳۹
۸-۲. سرخو ماهیان (<i>Lutjanidae</i>).....	۴۲
۹-۲. سنگسرماهیان (<i>Haemulidae</i>).....	۴۴
۱-۹-۲. سنگسر معمولی (<i>Pomadsys kaakan</i> (Cuvier, 1830).....	۴۷
۱۰-۲. شانک ماهیان (<i>Sparidae</i>).....	۵۰
۱۱-۲. شعری ماهیان (<i>Lethrinidae</i>).....	۵۲
۱۲-۲. شوریده ماهیان (<i>Sciaenidae</i>).....	۵۴
۱-۱۲-۲. شوریده معمولی (<i>Otolithes ruber</i> (Schneider, 1801).....	۵۶
۱۳-۲. عروس ماهیان (<i>Drepanidae</i>).....	۵۹

۶۲	(Pleuronectiformes) کفشک ماهی سانان	۱۴-۲
۶۳	 <i>Psettodes erumei</i> (Schneider, 1801) کفشک تیز دندان	۱۴-۲
۶۶	(Sphyrnidae) کوتر ماهیان	۱۵-۲
۷۰	(Sharks) کوسه ماهیان	۱۶-۲
۷۲	(Ariidae) گربه ماهیان	۱۷-۲
۷۶	 <i>Netuma thalassina</i> (Rüppell, 1837) گربه ماهی بزرگ	۱۷-۲
۷۷	 <i>Nemipterus japonicus</i> (Bloch, 1791) گوازیم دم رشته ای معمولی	۱۸-۲
۸۱	(Carangidae) گیش ماهیان	۱۹-۲
۸۴	 <i>Trachinotus</i> spp. (Cuvier, 1832) پرستوماهی	۲۰-۲
۸۶	 <i>Parasteromateus niger</i> (Bloch, 1795) حلواسیاه	۲۱-۲
۸۹	 <i>Scomberoides commersonnianus</i> (Lacepede, 1801) سارم	۲۲-۲
۹۱	 <i>Sepia pharaonis</i> (Ehrenberg, 1831) ماهی مرکب	۲۳-۲
۹۴	(Serranidae) هامور ماهیان	۲۴-۲
۹۶	 <i>Trichiurus lepturus</i> (Linnaeus, 1758) یال اسبی سربزرگ	۲۵-۲
۱۰۱	 منابع	